

Prof. dr dr h.c.multi Antoni Rutkowski

Profesor Antoni Rutkowski urodził się 13 listopada 1920 r. w Poznaniu w rodzinie inteligenckiej o dużych tradycjach patriotycznych. W szkole średniej brał aktywny udział w ruchu harcerskim. Jako ochotnik uczestniczył w bitwie nad Bzurą, podczas której dostał się do niewoli niemieckiej. Zwolniony w końcu listopada 1939 r., próbował przedostać się na Węgry. Aresztowany na Słowacji, został osadzony w areszcie w Muszynie, a po kilku dniach zwolniony. Wraz z matką, która została wysiedlona jako powstaniec wielkopolski, znaleźli schronienie u rodziny w Nowym Sączu.

W latach 1940-1942 uczęszczał do znanej Państwowej Wyższej Szkoły Rolniczej w Czernichowie, a po jej ukończeniu i odbyciu praktyki, podjął pracę w Krakowskiej Izbie Rolniczej. Po wyzwoleniu powierzono Mu kierowanie Wydziałem Rolnictwa w Starostwie Powiatowym w Nowym Sączu.

W 1945 roku podjął studia na Wydziale Rolniczym Uniwersytetu Poznańskiego. Aktywnie działał w środowisku akademickim - był m.in. prezesem i członkiem honorowym Studenckiego Koła Naukowego Rolników Uniwersytetu Poznańskiego.

W końcu 1945 r. jako wolontariusz, a następnie jako asystent, a później adiunkt pracował pod kierunkiem prof. Józefa Janickiego w Katedrze Technologii Rolnej Uniwersytetu Poznańskiego

Studia ukończył w 1948 r. ze stopniem celującym, a w 1951 r., uzyskał z wyróżnieniem stopień doktora nauk rolniczych.

W 1954 r. Centralna Komisja Kwalifikacyjna nadała Mu tytuł docenta. W 1961 r. Rada Państwa w uznaniu dorobku naukowego nadała doc. Rutkowskiemu tytuł profesora nadzwyczajnego, a w 1969 r. - profesora zwyczajnego.

W 1954 r. powierzono prof. Rutkowskiemu organizację Instytutu Przemysłu Tłuszczowego w Warszawie, którego następnie był dyrektorem do 1960 r., kiedy to w wyniku reorganizacji przeszedł wraz z personelem do Instytutu Chemii Ogólnej

(obecnie Instytut Chemii Przemysłowej) w Warszawie, w którym to w latach 1960-1969 był kierownikiem działu technologii tłuszczów technicznych i substancji powierzchniowo czynnych oraz zastępcą dyrektora instytutu.

W tym samym okresie, to jest w latach 1960-1969 prof. A.Rutkowski podjął pracę w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie (obecnie Uniwersytet Warmińsko-Mazurski) na Wydziale Technologii Mleczarstwa, gdzie utworzył i kierował Katedrą Technologii Żywności i Przechowalnictwa, co umożliwiło późniejsze powstanie Wydziału Technologii Żywności.

W 1969 r. został powołany na stanowisko zastępcy dyrektora Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie, którą to funkcję pełnił do 1973 r., do czasu podjęcia pracy w SGGW.

W SGGW na Wydziale Technologii Żywności kierował Zakładem Technologii Mięsa i Tłuszczów, Instytutem Technologii Żywności oraz Zakładem Technologii Przerobu Nasion Oleistych. Przejście na emeryturę w 1991 roku nie przerwało niezwykle aktywnej działalności naukowej, dydaktycznej, organizacyjnej i współpracy prof. Rutkowskiego z przemysłem.

Działalność naukowa

Prof. Antoni Rutkowski był jedną z najwybitniejszych, najbardziej zasłużonych postaci z grona pracowników naukowych i dydaktycznych, współtwórcą nauki o żywności w Polsce, zarówno w zakresie kształcenia kadr, jak i organizacji placówek badawczych oraz działalności społeczno-zawodowej. Jego ponad 70-letnią działalność naukową charakteryzuje wiele ważnych osiągnięć. Początki pracy badawczej Profesora przypadają na lata pięćdziesiąte i były ukierunkowane na technologię otrzymywania tłuszczów jadalnych, a zwłaszcza poznawanie ich funkcji w odniesieniu do trwałości produktów żywnościowych.

Kolejny szeroki cykl badawczy (lata sześćdziesiąte) stanowiły prace nad wykorzystaniem oleju z ówczesnie uprawianego rzepaku wysokoerukowego oraz

ulepszania śruty poekstrakcyjnej do celów paszowych. Wyniki tych badań prezentował m.in. w Kanadzie, Indiach i w Niemczech, gdzie był wielokrotnie zapraszany jako wykładowca i konsultant. Badania te miały wpływ na ukierunkowanie hodowli obecnie uprawianych uszlachetnionych odmian rzepaku.

Kolejny problem badawczy jaki podjął w latach siedemdziesiątych prof. Rutkowski obejmował badania nad technologią otrzymywania i wykorzystania do celów jadalnych niekonwencjonalnych źródeł białka. Prace te były trzykrotnie nagradzane dyplomami uznania departamentu rolnictwa USA.

Ostatni kierunek badawczy stanowiły prace z zakresu dodatków funkcjonalnych stosowanych w przetwórstwie żywności.

Działalność publikacyjna prof. Rutkowskiego obejmuje ponad 700 pozycji, w tym: ok. 240 oryginalnych prac naukowych, 270 naukowo-technicznych, 120 artykułów przeglądowych, 8 patentów, 29 opracowań i wydawnictw książkowych, a także liczne komunikaty oraz doniesienia naukowe ogłoszone w kraju i za granicą.

W uznaniu działalności naukowej prof. Rutkowski został w 1971 r. wybrany na członka korespondenta, a w 1983 r. - na członka rzeczywistego Polskiej Akademii Nauk i wyróżniony medalami Mikołaja Kopernika i Michała Oczapowskiego oraz Emila Baura Akademii Nauk Rolniczych NRD, a także Złotym Medalem Czechosłowackiej Akademii Nauk Rolniczych.

Ponadto trzy uczelnie nadały Mu tytuł doktora honoris causa: AR Poznań (1984), ART Olsztyn (1986) i SGGW Warszawa (1990).

Został również laureatem medali honorowych: Zasłużonego dla Techniki Polskiej oraz Medalem Ignacego Mościckiego za zasługi dla chemii przemysłowej.

Jako nauczyciel akademicki prof. Rutkowski był promotorem ponad 150 prac magisterskich i inżynierskich oraz 26 prac doktorskich. Na podkreślenie zasługuje fakt, że 19 bezpośrednich wychowanków uzyskało tytuł profesora. Ponadto był zapraszany jako opiniodawca przewodów doktorskich na uniwersytetach w Czechosłowacji, Indiach i Egipcie. Uczestniczył w pracach organizacji

międzynarodowych (IUFoST, IUPAC, ISoFR, FAO), organizował i brał aktywny udział w międzynarodowych kongresach i sympozjach naukowych wygłaszając wykłady plenarne w wielu krajach Europy, Afryki, Ameryki i Azji. Za działalność dydaktyczną i wychowawczą został uhonorowany m.in.: Medalem Komisji Edukacji Narodowej (1977), tytułem Zasłużonego Nauczyciela PRL (1981), Złotą Odznaką Związku Nauczycielstwa Polskiego (1980), Medalem Instytutu Agronomicznego w Marymoncie nadanym przez SGGW w 2007 roku.

Działalność w zakresie organizacji nauki

Profesor Antoni Rutkowski do swoich obowiązków zawsze zaliczał działalność społeczno-organizacyjną. Jako pierwszy z asystentów prof. Janickiego pomagał mu w odbudowie i organizacji zniszczonej w czasie działań wojennych Katedry Technologii Rolnej Uniwersytetu Poznańskiego (1946-1954). Od początku powstania Stowarzyszenia Inżynierów i Techników Przemysłu Spożywczego NOT w 1946 r., był jego aktywnym działaczem, uhonorowanym Złotą Odznaką SITSpóz (1975) i diamentową NOT (2010).

W 1990 r. założył Polskie Towarzystwo Technologów Żywności, którego był prezesem przez trzy kadencje, od 1999 był jego członkiem honorowym, odznaczonym złotą odznaką PTTŻ (2004).

Szczególnie szeroką działalność w zakresie organizacji nauki prowadził prof. Rutkowski w Polskiej Akademii Nauk. W latach 1972-1977 był zastępcą, a w latach 1984~1990 sekretarzem naukowym Wydziału Nauk Rolniczych i Leśnych oraz członkiem Prezydium PAN. Z inicjatywy i dzięki usilnym staraniom Profesora w 1988 r. w Olsztynie zostało utworzone Centrum Agrotechnologii, obecnie Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności PAN.

Od 1956 r. prof. Rutkowski był członkiem Komitetu Technologii i Chemii Żywności, obecnie Komitetu Nauk o Żywności PAN, któremu przewodniczył przez trzy kadencje (1969- 1971 i 1978-1983), a w 1995 r. został prezesem honorowym. Z wielu zakończonych sukcesem inicjatyw Profesora w ramach działalności Komitetu

należy wymienić przede wszystkim organizowane cyklicznie Sesje Naukowe Ponadto był założycielem i wieloletnim przewodniczącym (2003-2007) Zarządu Fundacji Członków PAN "Pro Scientia et Vita" ds. wspierania młodej kadry naukowej w dziedzinie rolnictwa, leśnictwa, weterynarii i żywności.

Prof. Rutkowski od wielu lat brał aktywny udział w międzynarodowych organizacjach naukowych. Wyrazem uznania Jego osiągnięć naukowych i wkładu w rozwój nauki i technologii żywności było powołanie Go m.in. na członka Zarządu (1980-1987) i wiceprezydenta (1988-1991) najbardziej prestiżowej organizacji z tej dyscypliny nauki, to jest International Union of Food Science and Technology (IUFoST).

Kolejnym, wyróżniającym się działaniem Prof. Rutkowskiego był rozwój czasopism naukowych i naukowo-technicznych, jak np: "Przemysł Spożywczy", "Acta Alimentaria" (obecnie). W 1989 r. zainicjował wydanie przez PTTŻ kwartalnika naukowego "Żywność-Nauka-Technologia-Jakość".

Współpraca z przemysłem

W działalności naukowej prof. Rutkowskiego ważny element stanowiła zawsze użyteczność badań i ścisła współpraca z polskim przemysłem żywnościowym. Wyrazem uznania tej działalności było powierzenie Mu funkcji przewodniczącego Rady Naukowej Ministra Przemysłu Spożywczego (1969-1983) i wiceprzewodniczącego Rady Naukowej Ministra Rolnictwa (1983-1990), polskiego wiceprzewodniczącego Międzynarodowej Rady Fundacji Rockefellera ds. Rozwoju Polskiego Rolnictwa (1986-1996), v-ce przewodniczącego Polskiej Federacji Producentów Żywności (1997-2000). Ponadto był współzałożycielem i członkiem honorowym Polskiej Izby Dodatków do Żywności.

Za zasługi dla rozwoju nauki i techniki otrzymał wiele nagród, m.in. w 1970 r. Nagrodę Komitetu Nauki i Techniki, Nagrodę Roku Nauki Polskiej oraz wspólną nagrodę PAN i Akademii Nauk NRD.

W uznaniu działalności naukowej , organizacyjnej i dydaktycznej prof. Antoni Rutkowski został odznaczony m.in.:

- Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski z Gwiazdą (2001),
- Krzyżem Komandorskim (1974) i Oficerskim (1965) Orderu Odrodzenia Polski,
- Orderem Sztandaru Pracy II kl. (1984),
- Złotym Krzyżem Zasługi (1954),
- Złotym (1986), Srebrnym (1976) i Brązowym (1973) Medalem „Za Zasługi dla Obronności Kraju”.

Wkład Profesora w rozwój nauki i technologii żywności jest ogromny, mierzony nie tylko wielką liczbą publikacji, promowaniem samodzielnych pracowników nauki, ale również wymiernym i niewymiernym wysiłkiem włożonym w zorganizowanie kilku nowych placówek naukowych, kierunków nauczania, sterowanie rozwojem nauki przez pracę w licznych radach i komitetach naukowych, ścisłą współpracę z przemysłem, godne reprezentowanie nauki polskiej za granicą, a także przez wychowanie swoich następców - kontynuatorów Jego szkoły. Inwencja twórcza, entuzjazm, talent organizacyjny, bezpośrednia - partnerska relacja ze współpracownikami zjednywały prof. Rutkowskiemu wielu zwolenników, gdziekolwiek pracował czy podejmował nowe przedsięwzięcia. Wszystko to sprawia, że prof. Rutkowski jest powszechnie darzony najwyższym szacunkiem, a dla Jego wychowanków i współpracowników, pozostaje wzorem do naśladowania.